

Nr 9

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående rätten att besluta om jaktvårdsområde.

Tredje lagutskottet har behandlat två inom riksdagen väckta och till lagutskott hänvisade motioner, nr 329 i första kammaren av herr *Svedberg, Lage, m. fl.* och nr 399 i andra kammaren av herr *Trana m. fl.*

I motionerna, som är likalydande, hemställes »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om skyndsamt utredning avseende huruvida de i motionen påtalade beslutsbestämmelserna för tillskapande och bibehållande av jaktvårdsområde i vad de avser,

1) gällande majoritetstal för beslut, beträffande i omröstning deltagande antal jakträttsinnehavare,

2) arealfaktorns betydelse för beslutets fattande, samt

3) att i sammanträdet ej deltagande jakträttsinnehavare ändock skall räknas såsom röstande,

kan anses befrämja i jaktlagens 10 § 1 mom. angivna syfte med jaktvårdsområde eller anses stå i överensstämmelse med de lagregler, som på andra områden allmänt tillämpas vid besluts fattande rörande frågor av samhälleligt intresse, samt

att om så icke befinnes vara fallet, utredningen får i uppdrag att framlägga de förslag till demokratisering av gällande bestämmelser, som den finner vara påkallade och lämpliga».

Beträffande motionernas fullständiga innehåll får utskottet, i den mån redogörelse ej lämnas nedan, hänvisa till motionen II: 399.

Gällande rätt

Enligt 1 § andra stycket lagen den 3 juni 1938 om rätt till jakt bör jakt-rättsinnehavare genom ändamålsenlig och efter tillgången på villebråd lämpad jakt ävensom, där så lämpligen kan ske, genom åtgärder för villebrådet skydd och förkovran sörja för bevarandet av ett artrikt och livskraftigt villebrådsbestånd (jaktvård). Kravet på god jaktvård utgör grunden för reglerna om bildande av jaktvårdsområde. Bestämmelser härom lämnas i 10—13 §§ jaktlagen. Ägare av särskilda fastigheter kan sålunda i syfte att främja jaktvården på fastigheterna besluta att dessa helt eller delvis skall tillsammans utgöra jaktvårdsområde (10 § 1 mom. första stycket). Jaktvårdsområde skall, efter vad delägarna beslutar, bildas för visst antal år,
1 -- *Bihang till riksdagens protokoll 1965. 9 saml. 3 avd. Nr 9*

lägst 10 år och högst 25. Beslut om bildande av jaktvårdsområde skall också innehålla de huvudsakliga grunderna i fråga om dels hur jakten på området får utövas och viltvården handhas, dels fastighetsägares skyldighet att på sin mark tåla, anlägga eller underhålla inrättning för jaktvårdens tillgodoseende (10 § 1 mom. andra stycket).

Väckes förslag om bildande av jaktvårdsområde och enas icke samtliga fastighetsägare härom eller angående tiden för jaktvårdsområdets bestånd eller övriga frågor som avses i 1 mom. andra stycket, skall förslaget prövas vid förrättning på stället. Sådan förrättning skall hållas av förrättningsman som länsstyrelsen förordnar (10 § 2 mom.). Beslut om bildande av jaktvårdsområde är ej giltigt, om inte de vilka biträder beslutet utgör minst tre fjärdedelar av antalet fastighetsägare och tillika äger minst tre fjärdedelar av den mark varom är fråga. Mark, som i avseende på läge, form och övrig beskaffenhet finnes lämpligen böra bestå såsom eget jaktvårdsområde, får icke mot ägarens bestridande anslutas till jaktvårdsområde (10 § 3 mom.). I skärgård får jaktvårdsområde bildas även av allenast en fastighet. Beslut om bildande av sådant jaktvårdsområde är ej giltigt, om inte de vilka biträder beslutet utgör minst tre fjärdedelar av antalet delägare i fastigheten och tillika äger minst tre fjärdedelar av densamma (10 § 4 mom.).

Fastighetsägarna kan inom ett år före utgången av den tid, för vilken jaktvårdsområde bildats, vid sammanträde besluta att området skall fortbestå under ytterligare visst antal år, lägst 10 år och högst 25. För beslutets giltighet fordras att det biträts av flertalet bland de röstande samt vidare att icke nejroster avgivits av mer än en fjärdedel av hela antalet fastighetsägare eller av fastighetsägare, som äger mer än en fjärdedel av den i området ingående marken, eller, i fall som avses i 4 mom., en fjärdedel av fastigheten (10 § 5 mom.).

För beslut om ändring av jaktvårdsområdes omfattning eller i fråga, beträffande vilken jämlikt 1 mom. andra stycket bestämmelser skall meddelas i beslutet om områdets bildande, skall föreskrifterna om bildande av jaktvårdsområde äga motsvarande tillämpning. Fattas sådant beslut i samband med beslut som avses i 5 mom., skall dock i stället tillämpas vad där är stadgat. Innebär i dylikt fall beslutet att mark skall uteslutas ur eller anslutas till jaktvårdsområdet, erfordras samtycke av ägaren till den marken (10 § 6 mom.).

För giltigheten av beslut enligt 10 § fordras fastställelse av länsstyrelsen. Länsstyrelsen skall tillse att beslutet tillkommit i laga ordning och överensstämmer med lag och författning liksom att det är tjänligt för jaktvårdens främjande och icke kränker enskild rätt. Beslutet skall av länsstyrelsen antingen oförändrat fastställas eller ogillas. Vägras fastställelse, skall skäl därför uppges (11 § 1 mom.). Ingår i jaktvårdsområde fastighet som huvudsakligen utgör gård eller trädgård eller eljest väsentligen saknar be-

tydelse för jaktvården på området, äger länsstyrelsen förordna att fastigheten ej längre skall tillhöra jaktvårdsområdet. Ansökan om sådant förordnande får göras av envar som äger del i området. De övriga delägarna skall få tillfälle att yttra sig över ansökningen (11 § 2 mom.). Meddelande om beslut, som länsstyrelse fattar enligt 11 §, skall införas i tidning inom orten. Mot beslutet kan talan föras hos Konungen genom besvär, vilka skall ha inkommit till jordbruksdepartementet inom två månader från den dag då meddelandet infördes i tidningen (11 § 3 mom.). Beslut enligt 10 § gäller även mot ny fastighetsägare (12 § 1 mom.).

I frågor som rör jaktvårdsområde har varje fastighetsägare en röst, om annorlunda ej bestämts i de för området gällande grunderna för jaktutövningen och viltvården (13 § 1 mom.). Den som har jakträtt på mark som ingår i jaktvårdsområde äger närvara vid sammanträde med fastighetsägarna inom området samt därvid yttra sig och avge förslag (13 § 2 mom.). Inom jaktvårdsområde får rätten till all jakt eller till jakt efter särskild villebrådsart ej upplåtas till annan, om inte samtliga fastighetsägare är ense därom. Fastighetsägare får ej förvägras att till annan upplåta honom tillkommande jakträtt inom jaktvårdsområde, såvida icke upplåtelsen befinnes olämplig med hänsyn till jaktvården eller eljest länder övriga fastighetsägare till avsevärt men (13 § 3 mom.). Menar den vars rätt beröres av beslut, som fattas angående jaktutövningen eller upplåtelse av jakträtt inom jaktvårdsområde, att beslutet icke tillkommit i behörig ordning eller att det eljest strider mot lag eller författning eller kränker hans enskilda rätt, kan han föra talan mot beslutet hos länsstyrelsen inom viss tid från delfäendet. Beslut angående jaktutövningen skall, om länsstyrelsen ej förordnar annorlunda, lända till efterrättelse utan hinder av att talan föres mot beslutet (13 § 4 mom.).

Tillämpningsföreskrifter till jaktlagens bestämmelser om jaktvårdsområden har intagits i 38—42 §§ jaktstadgan den 3 juni 1938.

Ur förarbetena

Sedan mer än ett halvt sekel har den jakträttsliga lagstiftningen i vårt land öppnat särskild möjlighet för ägare av olika fastigheter att genom samverkan åstadkomma bindande regler för jaktutövning och viltvård på fastigheterna.

De första bestämmelserna i ämnet intogs i *lag den 8 november 1912 om rätt till jakt*. Enligt 9 § gällde sålunda att om ägare av särskilda fastigheter, vilkas ägor bildade ett sammanhängande område, i sådan egenskap slöt avtal om hur jakten på området skulle utövas och jaktvården handhas, så skulle på vad avtalet innehöll om jaktens utövande och om skyldighet för ägare att på sin mark tåla, anlägga eller underhålla inrättning för jaktvårdens tillgodoseende tillämpas vad i allmänhet stadgades om servitut, 1* — *Bihang till riksdagens protokoll 1965. 9 saml. 3 avd. Nr 9*

d. v. s. bland annat att avtalet genom inteckning kunde göras bindande även för ny ägare. Maximitiden för giltigheten av sådant avtal bestämdes till 50 år från det avtalet slöts. Enligt föredragande departementschefen var stadgandenas huvudsyfte att genom frivillig överenskommelse mellan ägare av angränsande fastigheter få till stånd ordnad jaktvård på större områden och att trygga sådant avtals bestånd gentemot ny ägare av samma fastighet. Huruvida genom avtalet den ena kontrahenten berättigades jaga på den andras ägområde, ansågs vara av mindre vikt.

Bestämmelser om bildande av jaktvårdsområde genom majoritetsbeslut infördes i svensk rätt genom 1938 års jaktlagstiftning. Vissa ändringar i dessa stadganden har vidtagits genom lagstiftning åren 1951 och 1963. Rörande detta reformarbete må här anföras följande.

På begäran bl. a. av *1931 års riksdag* tillsattes i slutet av år 1932 en utredning för översyn av jaktlagstiftningen. Därefter väcktes vid *1935 års riksdag* en motion, II: 381, vari framfördes tanken att öppna möjlighet att tvångsvis bilda sådan samfällighet som avsågs i 9 § 1912 års lag. Som tänkbar förutsättning angav motionären att beslut i frågan fattades av två tredjedelar av antalet delägare i den tänkta samfälligheten och att samma delägare tillika representerade minst hälften av de berörda fastigheternas sammanlagda areal. Utarrendering av jakträtten inom sådan samfällighet skulle ej få ske utan samtliga delägares samtycke. I motionen hemställdes om utredning i ämnet. Jordbruksutskottet hemställde i utlåtande nr 19/1935, såvitt nu är i fråga, att åt pågående jaktlagstiftningsutredning skulle uppdragas att behandla även det spörsmål som berördes i motionen II: 381. Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Jaktlagstiftningsutredningens resultat redovisades med vissa undantag i ett år 1936 avgivet betänkande (SOU 1936: 38), vari framlades förslag till ny lag om rätt till jakt. Förslaget byggde liksom 1912 års lag på principen att jakt rätt tillkommer varje jordägare på honom tillhörigt område. I betänkandet diskuterades visserligen det många gånger framförda och genom mellan-europeisk lagstiftning aktualiserade kravet på innehav av viss minimiareal för rätten att självständigt idka jakt. Gentemot en sådan reform anfördes emellertid att bestämmelser av dylik innebörd alltför mycket skulle strida mot vårt folks vanor och föreställningssätt samt dessutom stöta på betydande praktiska svårigheter.

För att motverka de olägenheter, som var förbundna med de små ägottoterna, valde utredningsmannen i stället att fortsätta på den väg som beträffs genom införandet av 9 § i 1912 års lag, vilken avsåg att genom avtal mellan fastighetsägare sammanföra dessas ägor till gemensamma större jaktområden. Utredningsmannen anförde att, även om denna möjlighet att

skapa lämpliga jaktvårdade områden på senare tid utnyttjats flitigare än vad fallet tidigare varit, det dock torde vara allmänt känt att de flesta försök att bilda dylika områden stannat på en eller annan jordägares vägran att biträda avtalet. Enligt utredningsmannens uppfattning var det också uppenbart, att intet försök till nydaning av förhållandena på det jaktliga området kunde fullt ut medföra avsedd verkan, om det icke jämväl åsyftade att i möjligaste mån avhjälpa de med jorduppdeleningen förenade olägenheterna i jaktvårdsavseende. Med anledning därav föreslog utredningsmannen, att en på visst sätt bestämd majoritet av jordägare med sammanhängande marker skulle kunna genomföra beslut om att dessa skulle utgöra ett gemensamt jaktområde. Därvid skulle överenskommas, huru jakten på området fick utövas och viltvården handhas, och beslutet därom skulle i tillämpliga delar gälla såsom servitut i högst 50 år i enlighet med de då gällande bestämmelserna om helt frivilliga avtal. Såsom förutsättningar för bildande av jaktområde angav utredningsmannen, att området skulle befinnas lämpligt för ändamålet samt att de som biträdde beslutet utgjorde minst två tredjedelar av samtliga fastighetsägare inom området och tillika ägde minst två tredjedelar av marken i fråga. Från stadgandet om bildande av jaktvårdsområde föreslogs det undantaget, att en fastighetsägare, som själv hade sådan mark att den lämpligen kunde bestå såsom eget jaktområde, icke mot sitt bestridande skulle kunna tvingas att ansluta sig till gemensamt jaktområde.

I *remissyttrandena* över förslaget (se prop. nr 46/1938 s. 22 f.) underströks på flera håll att betydande olägenheter för jaktvården följt av den långt drivna uppdelningen av jorden. Att på grund därav mera generellt frångå principen om jakträttens anknytning till jordäganderätten i övrigt ifrågasattes dock icke på något håll. Förslaget att minska olägenheterna av jordsplittringen genom att möjliggöra bildande av särskilda jaktområden genom majoritetsbeslut vann anslutning från olika håll. Härvid framhölls i flera yttranden att detta intrång i enskilda markägares rättigheter kunde väcka vissa betänkligheter, vilka dock fick vika för de uppenbara fördelar som var förknippade med möjligheterna att skapa större jaktarealer.

Vad särskilt angick de föreslagna reglerna om den för tvångssammanlutningen erforderliga majoriteten ifrågasattes från ett håll huruvida icke enkel majoritet vore tillräcklig beträffande antalet fastighetsägare. Från annat håll anfördes att om den mark, som lämpligen borde utgöra ett jaktområde, innefattade ett större antal mindre fastigheter, vilka sammanlagt uppgick till en i förhållande till hela områdets storlek obetydlig areal, den föreslagna röstningsbestämmelsen kunde utnyttjas av ägarna till dessa mindre fastigheter till att förhindra bildandet av ett lämpligt jaktområde. Det förordades därför en sådan ordning att fastigheternas areal tillerkändes större betydelse vid röstningen än som skulle bli fallet enligt utredningsförslaget.

Departementschefen fann i prop. nr 46/1938 med förslag till lag om rätt till jakt m. m. (s. 26 f.) att bestämmelserna i 9 § 1912 års lag otvivelaktigt varit till nytta för jaktvården och därmed även för den enskilde jakträttsinnehavaren. Ägofigurerens belägenhet gjorde det enligt departementschefen mångenstädes omöjligt för ägarna att bedriva jakt var för sig med iakttagande av att intrång ej gjordes på andra jägares jakträttsområden. Detta kunde lätt leda till ett hänsynslöst exploaterande av viltbeståndet, då den enskilde jägaren frestades att fälla allt som kom i hans väg för att det icke skulle bli en annan jägares byte. Departementschefen konstaterade att viltstammen alltmer försvann och att i stora delar av landet förelåg fara för utrotning av värdefulla djurarter. Visserligen kunde ägare av mindre områden genom sammanslutning avsevärt förbättra sina möjligheter att vårda och utnyttja jakten. Det hade emellertid enligt vad departementschefen anförde ofta mött svårigheter att på frivillighetens väg genomföra de i 1912 års jaktlag avsedda sammanslutningarna, då en eller annan ägare till mark, som borde tillhöra det gemensamma jaktvårdsområdet, funnit det fördelaktigt att ställa sig utanför. Departementschefen anförde vidare.

I likhet med utredningsmannen finner jag det önskvärt, att en övervägande majoritet av jordägare med sammanhängande marker skall kunna genomföra beslut om bildande av ett gemensamt jaktvårdsområde. Samtidigt som jag förutsätter, att sammanslutningarna liksom hittills i regel skola kunna åstadkommas på frivillighetens väg, anser jag alltså, att skyldighet under vissa förhållanden bör föreskrivas för samtliga jakträttsinnehavare att ansluta sig till det gemensamma jaktvårdsområdet. Det skulle annars kunna hända, att endast en enda jakträttsinnehavare, vars ägor äro belägna inom området, skulle kunna försvåra eller omöjliggöra effektiv jaktvård. Då det torde vara av vikt, att denna möjlighet att genomföra en sammanslutning endast tillgripes i ytterlighetsfall, vill jag emellertid föreslå den ändringen i utredningsmannens förslag, att som förutsättning för bildande av jaktvårdsområde skall gälla, att de som biträda beslutet utgöra minst fyra femtedelar av samtliga fastighetsägare inom området och tillika äga minst fyra femtedelar av marken i fråga.

Det genom propositionen framlagda förslaget till 10 § 3 mom. lag om rätt till jakt utformades i enlighet med vad departementschefen sålunda förordat.

Propositionen jämte i ämnet väckta motioner behandlades av *jordbruksutskottet* i utlåtande nr 53/1938. Utskottet yttrade (s. 31) bl. a. följande.

Ägare av mindre områden kunna, såsom departementschefen framhållit, genom sammanslutning avsevärt förbättra sina möjligheter att vårda och utnyttja jakten. Utskottet finner det angeläget att så kommer att ske i största möjliga utsträckning. Erfarenheten visar emellertid att svårighet ofta föreligger att på frivillighetens väg åstadkomma dylik samverkan. För att en gensträvig jordägare icke skall genom vägran att delta i en planerad sammanslutning kunna omintetgöra eller försvåra grannarnas strävanden att å sina ägor bedriva rationell jaktvård, erfordras därför

bestämmelser, som göra det möjligt för en majoritet av jordägare att få ett beslut om samverkan i sagda syfte genomfört. Bestämmelserna böra utformas så att de lämna minsta möjliga plats för godtycke, och i den särskilda jordägarens jakträtt bör ej få göras större intrång än som fordras för jaktvårdens rationella bedrivande. Vid bedömandet av vad som härutinnan skall vara tillåtligt eller icke måste givetvis avseende fästas vid omständigheterna i det särskilda fallet, såsom storleken av och naturbeskaffenheten hos det område, som bildas av fastighetens ägor, tillgången på villebråd med flera förhållanden. Å andra sidan får hänsynen till det enskilda intresset ej lägga absolut hinder i vägen, då det gäller att bestämma den form för jakträttens tillgodogörande som i betraktande av alla i sammanslutningen deltagande intressen befinnes lämpligast.

Förslagets bestämmelser om jaktvårdsområden syntes utskottet innebära en i stort sett lämplig avvägning av de olika intressena. Beträffande majoritetsbestämmelserna anslöt sig utskottet till departementschefens åsikt om det lämpliga i en skärpning i förhållande till betänkandet av den för genomförande av ett beslut om bildande av jaktvårdsområde erforderliga majoriteten. Utskottet ansåg emellertid att man därvidlag icke borde gå fullt så långt som i Kungl. Maj:ts förslag och föreslog därför att den kvalificerade majoriteten skulle utgöra *tre fjärdedelar* i fråga om såväl antalet fastighetsägare som markarealen. Utskottet hemställde om motsvarande ändring i 10 § 3 mom. Kungl. Maj:ts förslag till lag om rätt till jakt.

I en till utskottets utlåtande fogad reservation (s. 47 f.) anfördes bl. a. följande.

Vi vilja visserligen icke bestrida, att den i förhållande till utredningsmannens förslag vidtagna skärpningen i fråga om den för genomförande av ett beslut om bildande av jaktvårdsområde erforderliga majoriteten åtminstone i vissa landsdelar kan tänkas medföra, att bestämmelserna icke bliva så effektiva som önskvärt är med hänsyn till jaktvårdsintresset. Men vi anse oss å andra sidan böra understryka departementschefens uttalande därom, att möjligheten att genomföra en jaktvårdssammanslutning mot vissa av sammanslutningen berörda jordägares vilja endast bör tillgripas i ytterlighetsfall. Med hänsyn härtill och då det enligt vårt förmenande torde få anses välbetänkt att innan tillräcklig erfarenhet vunnits rörande de praktiska verkningarna av de nya och följaktligen oprövade reglerna, ansluta vi oss härutinnan till Kungl. Maj:ts förslag.

Reservanterna hemställde i enlighet med det anförda om bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Riksdagen biföll reservationen samt i övrigt, såvitt nu är i fråga, utskottets förslag (rskr 232/1938).

I 1938 års lagstiftning saknades bestämmelser om förlängning av tiden för jaktvårdsområdets bestånd. Om området ansågs böra bestå, fick således reglerna om nybildning tillämpas. Genom *1951 års lagstiftning* (prop. 189, 3 Lu 14, rskr 327) förenklades förfaringssättet härvidlag genom införandet av bestämmelserna i 10 § 5 mom. Enligt den då antagna lydelsen erfordra-

des för förlängning att mot beslutet därom ej avgivits nejroster av mera än en femtedel av antalet fastighetsägare eller av fastighetsägare som ägde mer än en femtedel av den i området ingående marken. Med denna inskränkning erfordrades sålunda allenast enkel majoritet för beslut om förlängning. Samtidigt infördes bl. a. bestämmelser i 10 § 4 mom. om bildande av jaktvårdsområde i skärgården.

De i motionerna kritiserade beslutsreglerna erhöll sin nuvarande utformning genom *lagstiftning år 1963* (prop. 136, 3 Lu 39, rskr 387). Denna lagstiftning som trädde i kraft den 1 januari 1964, grundas på ett av 1949 års jaktutredning avgivet betänkande (SOU 1961: 67).

Utredningen tog i betänkandet bl. a. upp frågan om majoritetsbestämmelserna för bildande av jaktvårdsområde och för förlängning av sådant områdes beståndstid. Utredningen anslöt sig till uppfattningen att ett jaktvårdsområde borde komma till stånd endast då det uppbars av en övervägande majoritet bland de berörda jordägarna. Erfarenheterna visade enligt utredningen att regeln om majoritetsbeslut tillämpats mer än man vid stadgandets tillkomst föreställt sig. Av hela antalet intill den 1 juli 1961 fastställda jaktvårdsområden hade nämligen 737 bildats frivilligt genom enhälliga beslut och inte mindre än 651 vid förrättning genom majoritetsbeslut. Utredningen ansåg att majoritetstalet $\frac{4}{5}$ i praktiken inte var nödvändigt som ett minoritetsskydd. Antalet verkliga motståndare till bildande av ett jaktvårdsområde översteg nämligen merendels inte fem procent av antalet delägare och troligen ett ännu lägre procenttal beträffande arealen. Vidare var de delägare som kunde bli tungan på vågen sådana som saknade intresse för jakt och viltvård. Antingen dessa delägare uteblev från förrättningsammansrådet, med påföljd att de automatiskt hänfördes till motståndarna, eller lät sig påverkas av de aktiva motståndarna att göra gemensam sak med dessa, kunde resultatet bli att en från början betryggande majoritet vid förrättningen kom att underskrida det kritiska strecket. Utredningen gjorde även jämförelser med lagen om fiskevårdsområden, där det för bildande av sådant område räcker med en på visst sätt förstärkt enkel majoritet. När man kunde nöjas med dylik majoritet för fiskevårdsområdena, vilka i flera fall berörde ekonomiska intressen i betydligt högre grad än jaktvårdsområdena, borde det enligt utredningens mening icke väcka betänkligheter att modifiera den kvalificerade majoritet som fordrades för att bilda jaktvårdsområde. En dylik modifiering fann utredningen även kunna hjälpa en del av de särskilda svårigheter att bilda jaktvårdsområde, som yppat sig i landsdelar med svår ägosplittring, t. ex. den s. k. storskiftesbygden i Dalarna. På dessa skäl föreslog utredningen att gällande majoritetstal om $\frac{4}{5}$ ändrades till $\frac{2}{3}$. Som följd därav borde den för förlängning av jaktvårdsområdes beståndstid gällande regeln ändras i motsvarande mån. Den minoritet — mer än $\frac{1}{5}$ av antalet fastighetsägare eller fastighetsägare

som ägde mer än $\frac{1}{3}$ av den i området ingående marken — som då kunde hindra förlängning, föreslogs sålunda skola överstiga $\frac{1}{3}$ i ettdera avseendet.

Vid *remissbehandlingen* tillstyrktes de sålunda föreslagna ändringarna av hovrätten över Skåne och Blekinge, kammarkollegiet, domänstyrelsen, lantmäteristyrelsen, skogsstyrelsen, elva länsstyrelser samt Svenska jägareförbundet. Med hänsyn till risken av alltför stora intresse motsättningar inom jaktvårdsområdena uttalade fyra andra länsstyrelser tveksamhet inför de föreslagna ändringarna. Tre av dem ansåg det tillräckligt med en ändring till $\frac{3}{4}$ majoritet för bildande och $\frac{1}{4}$ minoritet för förlängning. Förslaget avstyrktes av sju länsstyrelser, Riksförbundet Landsbygdens folk, Sveriges skogsägareförbund, Föreningen Sveriges landsfiskaler samt Jägarernas riksförbund.

Departementschefen yttrade (prop. s. 31).

Den majoritet om fyra femtedelar, som enligt 10 § 3 och 4 mom. jaktlagen krävs för att bilda jaktvårdsområde, kan ha varit motiverad så länge områdesinstitutet var jämförelsevis oprövat. Liksom flertalet remissinstanser biträder jag utredningens uppfattning att tiden nu är mogen att mildra majoritetskravet. Såsom från några håll anförts skulle dock en ändring enligt utredningens förslag till två tredjedels majoritet innebära ett alltför långt avsteg från grundtanken att en klart övervägande majoritet bör vara positivt inställd. Enligt min mening bör majoritetstalet i stället sättas till tre fjärdedelar, såsom också föreslogs av utskottet vid lagens tillkomst. I konsekvens härmed bör den i 10 § 5 mom. stadgade minoritet, mot vars nej-röster jaktvårdsområdets beståndstid ej må förlängas, höjas från en femtedel till en fjärdedel.

Vid *riksdagsbehandlingen* riktades motionsvis kritik mot Kungl. Maj:ts förslag. Bl. a. hävdades att de ändrade majoritetstalen skulle ge ägarna till stora fastigheter en icke önskvärd ökad bestämmanderätt och att det ej fanns belägg för att en sänkning av anslutningsprocenten nämnvärt skulle underlätta områdesbildningen. Utskottet ansåg emellertid att propositionens förslag om ändrade majoritetstal skulle främja tillkomsten och vidmakthållandet av lämpliga jaktvårdsområden och hemställde om bifall till förslaget. Riksdagen biföll denna hemställan.

Motionerna

Motionerna har i huvudsak följande innehåll. Landets vildnad är en nationellt ovärderlig tillgång. För dess fortbestånd och framtida livsbetingelser bär samhället genom sina åtgöranden det yttersta ansvaret. Samhällets tekniska och ekonomiska utveckling medför automatiskt moment som oroar vildnaden och stör dess normala tillvaro. Frågan om vilka åtgärder som bör vidtas för att motverka dessa samhällsutvecklingens negativa verkningar är av stor betydelse för alla som i vår fauna ser en värdefull och stimulerande tillgång både för den bofasta befolkningen och den rekreationssökande allmänheten. För att uppbygga och bevara viltbeståndet måste med stor san-

nolikheter reformarbetet på jakt- och viltvårdslagstiftningens område bl. a. inriktas på åtgärder som underlättar bildandet av jaktvårdsområden. Avvägningen mellan allmänna och enskilda intressen har i gällande bestämmelser om sådana områden skett under alltför stort hänsynstagande till det enskilda ägandeintresset. Bestämmelserna om beslut rörande bildande och bibehållande av jaktvårdsområde motverkar direkt och effektivt det i 10 § 1 mom. jaktlagen angivna syftet.

Den enskildes rätt bör självfallet icke trädas för när, om icke ett sådant hänsynstagande omöjliggör flertalets rätt till självbestämmanderätt. Denna synpunkt har sedan länge en fast förankring i det allmänna rättsmedvetandet. I de nämnda bestämmelserna har emellertid en mycket stark majoritets välgrundade rätt till åtgärder i uppbyggande syfte i en för hela samhället betydelsefull angelägenhet helt kommit att undanskymmas av hänsynen till ett litet fåtals ur samhällets synpunkt subjektiva inställning. Man har vid lagstiftningsarbetet i denna fråga av allmänt intresse ytterst upphöjt graden av ägande till avgörande maktfaktor för ett i sakfrågan positivt eller negativt ställningstagande. Detta synsätt är en beklaglig kvarleva av den rösträttsuppfattning och tillämpning som rådde före den stora författningsreformen åren 1918—1921. Såvitt känt har ej heller några skäl anförts för beslutsreglernas utformning i detta hänseende som ej skulle kunna åberopas i vilket sammanhang som helst, där en minoritet nödgas finna sig i beslut av även en mycket knapp majoritet. Ingen demokratiskt tänkande människa ifrågasätter exempelvis riktigheten av den ordning i vilken beslut fattas av riksdagen eller giltigheten av sådana beslut. Bestämmelserna om bildande av jaktvårdsområde fastslår sålunda ett röstningsförfarande som icke godkännes i andra demokratiskt förankrade sammanhang.

Att frånvarande markägare enligt bestämmelserna anses ha avgivit nej-röst är säreget och motverkar direkt syftet i 10 § 1 mom. I de flesta andra röstningssammanhang skulle ett sådant förfarings sätt bl. a. medföra ogiltigförklaring av fattat beslut. Vidare anses av hävd att den som tiger han samtycker. Det kan slutligen ifrågasättas om icke markägare, som varken personligen eller genom ombud inställt sig vid utlyst sammanträde eller förrättning, i allmänhet också saknar intresse för saken.

Utskottet

Enligt jaktlagen kan ägare av särskilda fastigheter i syfte att främja jaktvården på fastigheterna besluta att dessa under viss tid helt eller delvis skall tillsammans utgöra ett jaktvårdsområde. I fall då enighet icke förligger, kan ett sådant beslut genomföras av en på visst sätt bestämd majoritet. Beslutet skall sålunda biträdas av minst tre fjärdedelar av samtliga fastighetsägare inom området, vilka tillsammans skall äga minst tre fjärdedelar av marken i fråga. Jämväl beslut om förlängning av tiden för jaktvårdsområdes bestånd kan genomföras av en majoritet bland fastighetsägarna. Beslutet skall

härvid biträdas av flertalet bland de röstande. Nejröster får dock ej ha avgivits av mer än en fjärdedel av hela antalet fastighetsägare eller av fastighetsägare som äger mer än en fjärdedel av den mark som ingår i området.

På sätt ovan redovisas riktas i motionerna kritik mot de angivna beslutsreglerna. Dessa anses motverka områdesbildningens syfte och ej överensstämma med andra stadganden om beslut i frågor av allmänt intresse. Motionärerna hemställer om utredning i ämnet.

Ifrågavarande bestämmelser har fått sin nuvarande utformning genom lagstiftning år 1963, vilken trätt i kraft den 1 januari 1964. Lagändringen, som innebar en mildring av tidigare gällande majoritetskrav, ansågs av riksdagen ägnad att främja tillkomsten och vidmakthållandet av lämpliga jaktvårdsområden. Någon närmare erfarenhet av de nya reglernas verkningar i nämnt hänseende kan uppenbarligen ännu ej ha vunnits. Skäl kan därför — i vart fall för närvarande — ej anses föreligga för en utredning i enlighet med motionärernas förslag.

Utskottet får således hemställa,

att förevarande motioner, I: 329 och II: 399, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 9 mars 1965

På tredje lagutskottets vägnar:

ERIK ALEXANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Alexanderson*, Svante Kristiansson, Ebbe Ohlsson, Knut Johansson, Erik Jansson, Åkesson*, Herbert Larsson och Axel Kristiansson;

från andra kammaren: herrar Levin, Johansson i Torp, Nyberg, fru Torbrink*, herrar Grebäck, Persson i Tandö, Johansson i Öckerö* och Krönmark.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.